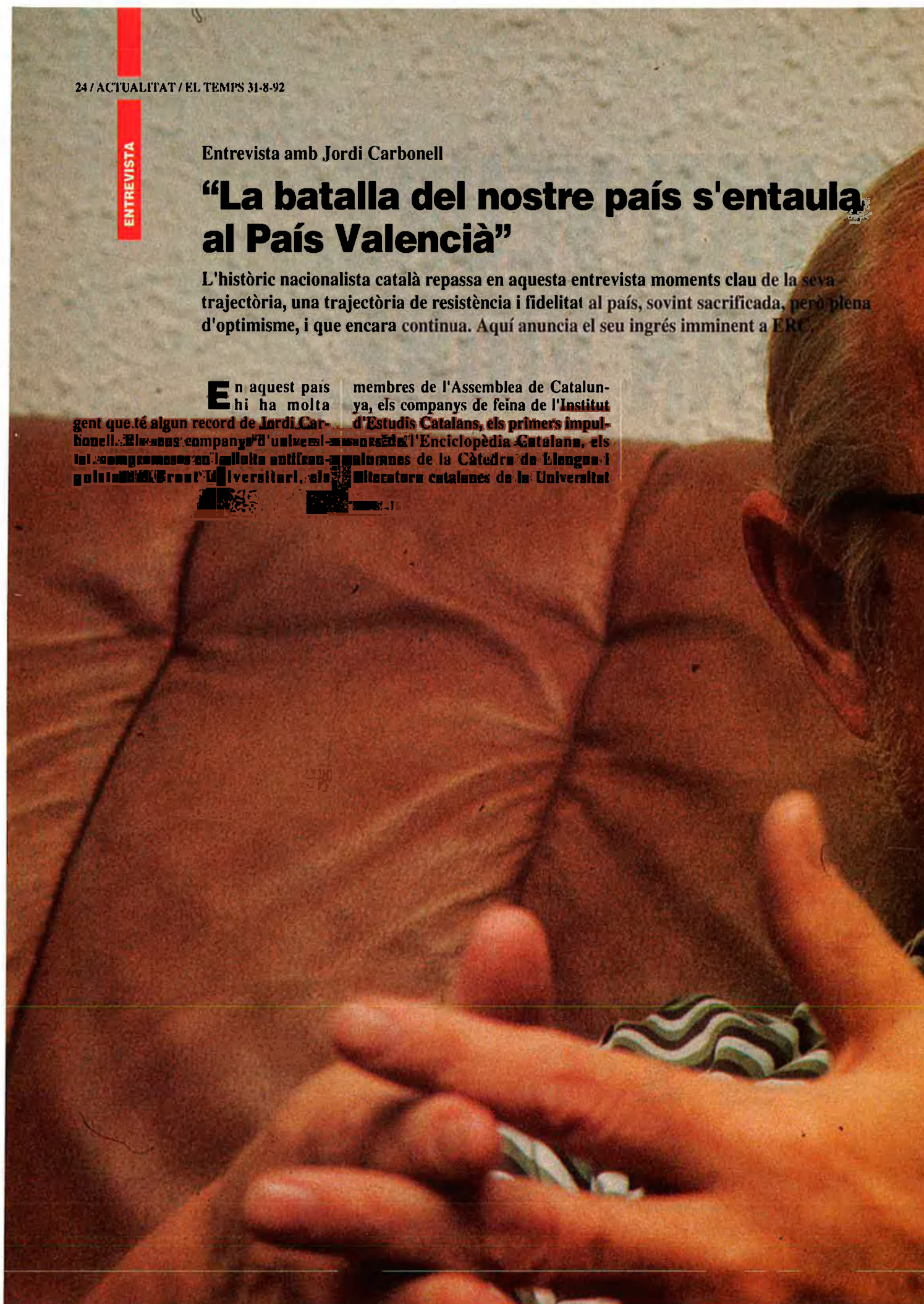

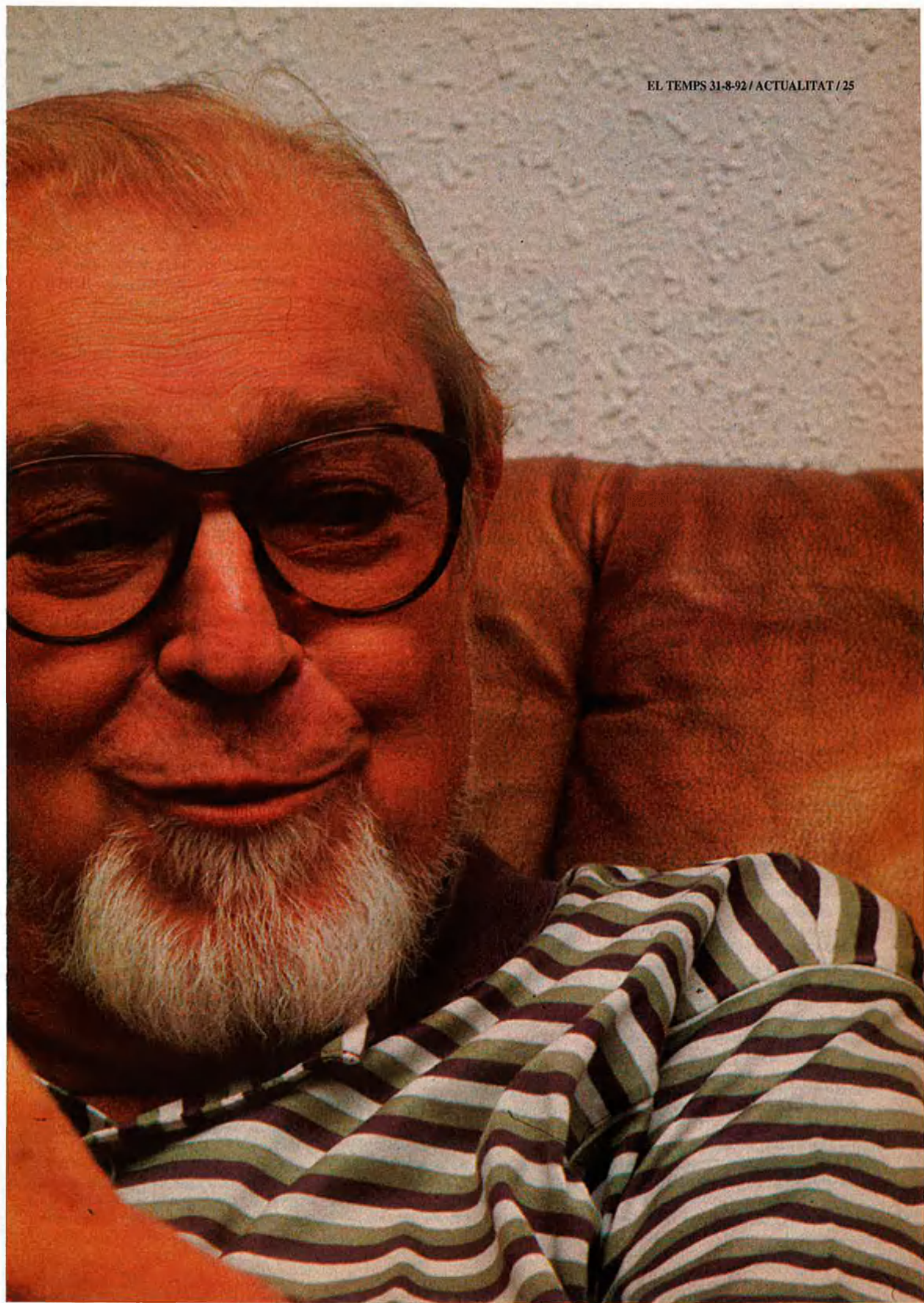
Entrevista amb Jordi Carbonell

“La batalla del nostre país s'entaula al País Valencià”

L'històric nacionalista català repassa en aquesta entrevista moments clau de la seva trajectòria, una trajectòria de resistència i fidelitat al país, sovint sacrificada, però plena d'optimisme, i que encara continua. Aquí anuncia el seu ingrés imminent a ERC.

En aquest país hi ha molta gent que té algun record de Jordi Carbonell. És el seu company d'universitat, els seus companys de feina de l'Institut d'Estudis Catalans, els primers impulsors de l'Enciclopèdia Catalana, els companys de la Càtedra de Llengua i Literatura catalanes de la Universitat de València.

de Càller (Sardenya), els companys de cel·la de la presó Model, els policies que maldaven inútilment per fer-lo declarar en castellà a la comissaria de Via Laietana, els militants de Nacionalistes d'Esquerra, els assistents a l'11 de Setembre del 1976 a Sant Boi de Llobregat... Però Jordi Carbonell passarà a la història per un compromís, el seu país, i per una frase de l'any 1976: "Que la prudència no ens faci traïdors".

—*¿La prudència ens ha fet traïdors?*

—És una resposta molt difícil de donar. A alguns la prudència els ha fets traïdors; a molts, no. No crec que la divergència ideològica s'hagi de considerar com una traïció. Ara, aquells qui tenen una consciència molt clara del que és aquest país, del que és un espai natural, com són els Països Catalans, aquells qui hem tingut sempre una consciència molt clara d'això, si hi renunciem, sí que fem una traïció. Hi ha hagut gent que dintre d'aquest pensament s'ha anat acomodant davant les situacions difícils. En aquest punt hi ha hagut moltes claudicacions.

—*¿Hi som a temps encara?*

—Nosaltres som un país que en l'època moderna, del segle XVIII ençà, ha passat per moments difícils, ha tingut represions duríssimes, però hem resistit, i ens ha portat a una situació en què no hem aconseguit triomfar plenament —i el triomf ple és el reconeixement de la integritat territorial i la independència—. Hem de continuar pensant el nostre país en la seva totalitat.

—*¿No vol posar noms i cognoms a les claudicacions?*

—No, no. No he estat mai acusador de ningú. N'hi havia alguns que eren molt bons, i quan aquests molt bons, per diners, han acceptat de fer el contrari del que han opinat tota la vida, és una invitació a pensar.

—*¿La pitjor renúncia de totes és la renúncia als Països Catalans?*

—És, potser, la renúncia pitjor, és una errada fonamental en el nostre pensament i en la nostra praxi política. I la conseqüència més greu és la divisió del país, que debilita, afavorida per la legalitat vigent, imposada pel soroll de sabres. Hi ha com una mena de por d'explicar la realitat del nostre país. Aquest país porta el complex de la por ficat al moll de l'os.

—*¿Per què?*

—Per les guerres que ha perdut, per les repetides punyalades a l'esquena que ens han donat des de la península o des del nord. Aquestes punyalades s'han rebut en els llocs geogràficament més febles,

com el País Valencià. És el lloc geogràficament més estret, on la pressió es pot exercir de manera més directa. I, per tant, també és el lloc on s'entaula la batalla del nostre país.

—*¿Per vostè no hi ha altre objectiu final que la independència?*

—És que no n'hi ha d'altre. Indepen-

JORDI MORERA

“Joan Fuster ha estat una pedra fonamental per a fer comprendre a tot el país quina era la seva realitat nacional.”

dència en la mesura que sigui possible en el marc de l'Europa occidental, que és el nostre entorn normal. El nostre entorn normal és Europa, no Espanya, on hem d'anar en la plenitud de la nostra realitat territorial i amb tots els atributs de la nostra personalitat.

—*¿Vol dir que el país està per això?*

—Aquest país ha estat un país que s'ha format en la resistència, que té la seva

JORDI MORERA

“El nostre entorn normal és Europa, no Espanya.”

màxima capacitat de creació fins ara en la resistència, i si abandonem la nostra capacitat de resistència, abandonem un element fonamental de la nostra identitat. Les conseqüències poden ser imprevisibles. Fuster va dir una vegada: “Hi ha d'haver una decisió diàfana, unes decisions que no admeten reticències: la

unitat de l'idioma, i més unitats que de l'idioma deriven. En això hauríem de ser inflexibles. És a casa on comença la resistència”. Això ho deia l'any 1981.

—*¿No és demanar molt que la gent estigui sempre en actitud de resistència?*

—No a aquella gent que ha de ser la carcanada d'un país. Si un país no té una carcanada dura, neta de pensament, i després, si vols, tan moderada i flexible com es vulgui en l'actuació, no és res.

—*¿Com va conèixer en Fuster?*

—El vaig conèixer quan treballava a l'Institut d'Estudis Catalans, que llavors era una institució clandestina. En aquells moments l'Aramon era l'introductor a la gent jove de la gent que venia de fora. Per ell vaig conèixer Francesc de Borja Moll, Manuel Sanchis Guarner, Xavier Casp... Un dia em va dir que vindria un escriptor jove del País Valencià, i va ser Joan Fuster. En sortir, vam congeniar de seguida. Va ser el començament d'una amistat que després es va refermar.

—*¿Què va significar la publicació de Nosaltes els valencians?*

—Va significar el començament d'una nova època, no solament pels continguts, sinó també per la seva mateixa realitat com a llibre. Ara, *Qüestió de noms* és també un llibre molt important. Però a més dels llibres, Fuster també era consell, orientació, fins i tot magnetisme, i amic extraordinari. A mi, m'havia ajudat en temps difícils.

—*Una frase per a definir-lo...*

—Joan Fuster ha estat una pedra fonamental per a fer comprendre a tot el país quina era la seva realitat nacional.

—*¿No l'ha sorprès la quantitat de fusterians que han aparegut després de la seva mort?*

—És inevitable. Una personalitat de l'impacte de Fuster per força tothom se l'ha de voler incorporar. És característic de les grans personalitats. Recordo que va passar el mateix amb Pau Casals, que era un nacionalista profund, els franquistes també el volien aprofitar. Fuster és una persona massa important i completa perquè no hi hagi gent que el vulgui justificar per a les seves coses. I alguns, l'han manipulat o edulcorat.

—*Parlem de vostè. Va fer antifranquisme a la universitat, va impulsar l'Assemblea de Catalunya, ja era independentista en la transició... ¿Ha lluitat tota la vida?*

—Bé..., sí, es pot dir que sí. Però, d'això, no se n'ha de fer massa cas. Hi ha moltíssima gent que ha lluitat tota la vida, moltíssima gent que no ha tingut una

projecció pública, i que ha aguantat el país.

—*¿No vol ser un referent?*

—El pensament que aquest país ha anat forjant a base de molts, no l'has d'individualitzar en persones. Hi ha intervingut gent molt diferent.

—*¿Es considera intel·lectual o polític?*

—A mi m'agradaria definir-me com una cosa més elemental que tot això: com un ciutadà dels Països Catalans, que creu en l'home a tot arreu del món.

—*¿Què el va motivar a entrar en política?*

—Quan vaig parlar, l'11 de Setembre del 1976 a Sant Boi, deia una cosa en què tothom creia, en aquell moment; parlava en nom de l'Assemblea de Catalunya, on tots hi estàvem d'acord. Després va començar la deixadesa que va portar la política espanyola. S'havia d'aguantar, encara que hi hagués la por dels sabres. Va arribar un moment en què vaig creure que s'havia d'organitzar una alternativa política que agrupés els independentistes i gent propera, i vaig entrar a formar part de Nacionalistes d'Esquerra. No perquè tingüés ambició política, no n'he tinguda mai, sinó perquè creia que s'havien de defensar unes opinions i calia prendre unes actituds. Si tu veus les coses clares, les has de definir, encara que sigui un risc. Assumir els riscos que la vida t'ofereix és un deure.

—*Els riscos l'han dut presó i tortura.*

—Jo vaig anar a la presó sabent que aniria a la presó. I amb un objectiu. Era un moment en què certs sectors intel·lectuals deien que el catalanisme era burgès i el català una llengua burgesa. Després de l'Assemblea de Montserrat es va decidir de presentar-se a la policia, tot i que jo n'era contrari. Per disciplina vaig acceptar, però vaig decidir d'aprofitar l'oportunitat per contestar l'interrogatori en català i veure si el català era tan burgès com deien. Només dir que em deia Jordi ells deien Jorge, i volien que jo parlés en castellà. Els vaig dir: si això fos un dret particular meu com aquesta americana, que em puc treure i la hi puc donar, me la treuria i la hi donaria. Però això és un dret col·lectiu al qual jo no puc renunciar sense trair-lo. I ells em van donar una resposta molt clara: "*Pero usted no tiene en cuenta el derecho de conquista*".

Això sol ja em valia tot. Em van dur a la Model.

—*Abans d'entrar a presó vostè era el director de l'Enciclopèdia Catalana. Quan en va sortir, no ho va poder tornar a ser. ¿Què va passar?*

—Aquesta és una història, i no m'agrada parlar-ne. No m'agrada parlar-ne perquè aleshores he d'entrar en referències i al·lusions personals. No m'agrada... Va ser evidentment un problema polític; ara, jo prefereixo no parlar-ne.

—*Quan avui es tornen a detenir independentistes catalans, ¿la memòria reviu?*

—Les detencions són intolerables. Tinc constància que hi ha hagut tortures i en aquestes condicions qualsevol és capaç de dir qualsevol cosa. Això és il·legal, inhumà, indigne d'una cosa que s'anome-

"Faci-me'l ben catalanista"

Diuen que quan el van batejar, el pare Miquel d'Esplugues va dir a la mare de Jordi Carbonell: "Faci-me'l ben catalanista". I segurament li devia fer cas, almenys en vista dels resultats. 64 anys després continua el seu compromís amb aquest país. No ha parat de lluitar, ha sacrificat comoditats personals per serveis. Però no vol que es digui en veu gaire alta. És dels qui no surten en la televisió.

na democràcia, i demostra una vegada més aquesta mena d'odi anticatalà que hi ha en determinats sectors de l'administració espanyola.

—*¿Veure amb optimisme el panorama polític actual?*

—Sí, sí. Crec que en aquests moments passem d'un període de debilitat en què la gent que ocupava els llocs polítics importants, i també molts dels votants, havien viscut la por i la influència de quaranta anys de franquisme a un moment en què les noves generacions que pugen, que no han viscut el franquisme, que tenen més informació sobre el seu propi país —sovint insuficient i manipulada—, no estan contaminades. La generació que ha fet la transició ha vist condicionada la seva actuació pel franquisme, però ara comença a ser substituïda. La nova generació és l'esperança del país, ells i també

el fet que la gent veu que allò que deien que seria la solució, no ho ha estat.

—*Ha signat no fa gaire un manifest abonant ERC. ¿Pensa tornar a la política activa?*

—Bé, jo he pres posició pública i prendré posició pública tantes vegades com m'ho demanin. Em sembla que ho he de fer. He donat suport a ERC; no hi he entrat encara, però hi entraré. No per fer política activa, no crec que la política d'avui, l'hagi de fer gent de 68 anys. Nosaltres hem donat el relleu, ajudarem tant com sigui possible, però res més.

—*¿Se sent pare de l'independentisme actual?*

—No, no... Jo no sóc pare més que dels meus fills.

—*¿Se sent recompensat per la seva trajectòria de fidelitat al país?*

—Jo no he buscat mai cap recompensa. Em sento molt content del que pugui haver fet i em sap greu per allò que hauria d'haver fet i no he pogut fer. Em sento insatisfet, en aquest sentit. No pel que els altres puguin dir de mi, sinó per mi mateix.

—*¿Quines són les coses que no ha pogut fer?*

—M'hauria agradat de fer dos llibres. L'un, acabar la història social i política de la llengua catalana, que vaig fent; i l'altre, un llibre ideològic sobre la realitat nacional dels Països Catalans, a partir d'aquest concepte d'unitat territorial i d'aquesta pluralitat interna.

—*A més d'acabar els llibres, ¿confia veure aquest país independent?*

—La paraula *confiar* és pròpia de persones confiades. No sóc una persona confiada, però tinc esperances de veure aquest país independent.

—*¿Com?*

—Els canvis en l'actitud col·lectiva són rapidíssims quan hi ha una realitat autèntica a sota. Eslovènia només tenia un 15 per cent de partidaris de la independència mesos abans de la declaració. Per mi, a tot el país hi ha el llevat suficient perquè es pugui convertir en una realitat. El món és ple de països com el nostre i nosaltres hi hem de participar.

—*¿Per a quan?*

—No sóc partidari de dates. Si visc... ¡Tu sí que la veuràs!

Pere Martí